

Chrastava

Kraj: Liberecký

Správní obvod: Liberec

Nadmořská výška: 295 m n. m.

Počet obyvatel: 6 139

Adresa URL: www.chrastava.cz

Okres: Liberec

GPS souřadnice: 50.816926N, 14.968836E

První pís. zmínka: 1352 (672 let)

PSČ: 463 31

Historie obce Chrastava

Historie města Chrastavy je dlouhá a bohatá. První zmínka o její existenci je v knize o placení desátků z roku 1352, kde se objevuje pod jménem Cratzauia. Z tohoto záznamu lze usoudit, že v té době byla Chrastava již relativně velké sídlo, mnohem větší než např. sousední Liberec. Počátek rozvoje města se datuje pravděpodobně do poloviny 13. století, kdy český král Přemysl Otakar II. pozval do tehdy pustého pohraničí osadníky ze sousedních zemí, aby tento kraj pozdvihli a přinesli prospěch pro celou zemi. Chrastavu osídlili převážně horníci z (dnes) saského města Pirna, kteří na místě původně lužicko-srbské osady (neprokázáno) založili město a v okolí začali těžit kovy jako například měď, cín, olovo, stříbro, železo atd.

V době husitské se Chrastava stala východiskem pro tzv. spanilé jízdy. Nad městem na nevysokém návrší se rozkládal patrně dřevěný hrad, který patřil Mikuláši z Kajšperka. Ten využíval chaosu tehdejší doby a se svým vojskem podnikal loupeživé výpravy do nedaleké Lužice. V roce 1433 byl však hrad rozbořen vojsky Šestiměstí, což byl obchodně-vojenský spolek šesti lužických měst Kamenz, Löbau, Bautzen, Zittau, Görlitz a Lubaň. S hradem bylo zničeno téměř celé město včetně kostela a radnice. Dlouhá desetiletí poté se město potýkalo s velkou krizí spojenou s odchodem obyvatelstva, stagnací obchodu, úpadem řemesel. V 16. až 17. století se těžba rud v Chrastavě se ocitla v krizi. Okolní hory už vydaly většinu svých zásob a většina chrastavských obyvatel musela hledat nový způsob obživy. Tak se objevily první manufaktury - domácí dílny zaměřené na výrobu převážně textilních a jiných drobných výrobků. Tím vznikly základy textilního průmyslu, jehož skutečný počátek se datuje do roku 1815, kdy byla postavena první Pollackova fabrika v dnešním parku u kostela. Během jednoho století se počet textilních továren v Chrastavě rozrostl na více než deset.

V roce 1855 se Chrastava stala okresním městem. Tato skutečnost společně s otevřením železniční trati Žitava - Liberec v roce 1859 k napomohla k rychlému rozvoji nejen průmyslu, ale i kulturního života. Ve městě byla řada zájmových spolků, v okolí množství výletních restaurací apod. V roce 1870 začal působit okresní soud.

Po podepsání tzv. Mnichovské dohody přišla Československá republika o značnou část svého území - Sudety. Chrastava ležela právě na tomto území, proto se stala součástí Třetí říše.

Město se zapojilo do válečné výroby, v závodě Spreewerk (u vlakového nádraží) se vyráběly granáty a různé jiné zbraně. Při výrobě byli využíváni především zajatci, dále tzv. totálně nasazení a také ženy z nedalekého koncentračního tábora. Ještě dnes je možné najít na kopci přímo nad továrnou zbytky lanovky, která převážela nebezpečné polotovary do detašovaných pracovišť na zkompletování. Je tu možno najít i velké množství kovového materiálu, který již naštěstí nestihl být

přeměněn na smrtící municí, protože 9. května 1945 přijely do Chrastavy ruské tanky a ukončily tak (bez boje) nejkrutější válku v dějinách lidstva. Nikdo nespočítá, kolik lidí bylo během války v Chrastavě poníženo, zabito.

Krutosti však skončily jen zdánlivě. České obyvatelstvo vracející se zpět do Sudet, společně s lidmi plnými nenávisti vůči německému národu vtrhli do města a velmi nevybíravým způsobem tyranizovali místní německé obyvatelstvo. Začal takzvaný odsun. Nejhorší a nejvíce ponižující byla především první vlna odsunu, pro níž je asi výstižnější německé slovo Vertreibung čili vyhnání.

Počet obyvatel Chrastavy klesl z více než 8000 (těsně před skončením války) na necelé tři tisíce v roce 1948. To znamenalo pro město úpadek podpořený příchodem lidí bez budoucnosti, snažící se dobýt v téměř pustém kraji co nejvíc pro sebe. Doba mezi léty 1948-1989 ve znamení rudých hvězd nepřála veškerým novým tradicím, které se krátce po válce mezi převážně novým obyvatelstvem vytvořily, takže na konci 80. let tu nebylo nic jiného než šedivé, rozbité město se ztracenou budoucností.

